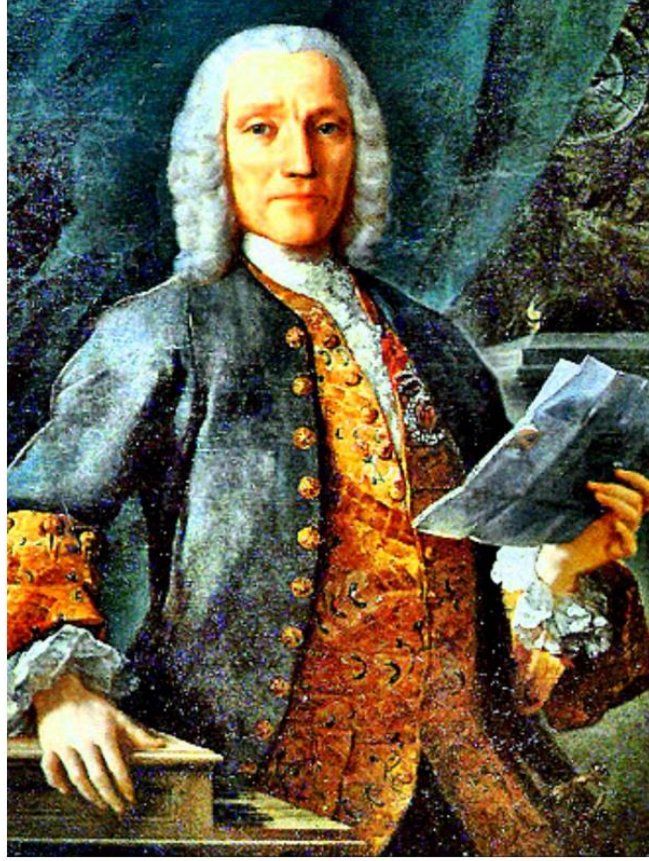

SCARLATTI

Domenico SCARLATTI
(1685-1757)

26 ekim 1685- 23 temmuz 1757, Madrid, İspanya.

Yaşamının büyük bölümünü İspanya ve Portekiz'de geçiren İtalyan besteci. Barok dönemde yaşamış olmasına karşın, müziği daha çok klasik dönemi etkilemiştir. Babası da kendisi gibi ünlü bir besteci olan Alessandro Scarlatti'dir. 16 yaşında Napoli Sarayı'na orgcu ve besteci olarak girmiş ve 17 yaşında bestelediği iki operanın Ilgiustino ile L'Ottavia'nın ertesi yıl Krallık Sarayı'nda temsiliyle ün kazanmıştır.

Babasından aldığı eğitimi, Gasparini, Paskini, Handel' den öğrendikleriyle zenginleştirmiştir. Daha sonra Roma'da Polonya Kraliçesi Marie-

Casimire'nin hizmetine girerek operalar yazmıştır: Tolemeo (1711), Tetide in Sciro (1712), Amor d'un Ombra (1714).

Marie-Casimire Roma'yı terk edince Scarlatti, Portekiz elçiliğine ve Vatikan Giulia Kilisesine şapel ustası oldu. 10 sesli Stabat Mater, Missere, Missa ve son operaları Ambleto ve Berenice bu dönemde doğdu. Sonra Vatikan'dan ayrılmak istedi. Kalmak için gittiği İngiltere'de bu olanağı bulamadı ise de 1720'de Amor d'un Ombra operasının Il Narciso adı altında temsili ona başarı sağladı. Aynı yıl Lizbon'a gitti ve orada Portekiz kralı V. Jean'in şpel ustası, kızlarında müzik öğretmeni oldu. Bundan sonraki durağı Segovia idi. Daha sonra Madrid'e gitti (1729).

Orada, Portekiz Kralı V. Jean'e adadığı "Essercizi per gravicembalo" başlıklı ünlü klavsen parçalarını yazdı. Ritimlerinin ve temalarının seçimi, enstrümantal ustalık gösterileri, serbest stilleri, armoniye dayalı devrimci arayışları, zengin ve şiirsel anlatımlarıyla öne çıkan bu eserler, Domenico Scarlatti'yi çağının en özgün bestecilerinden biri yapmıştır.

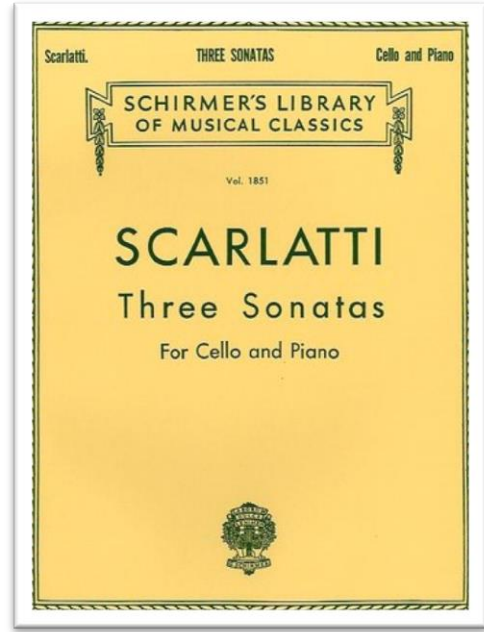
Hayal gücünü yine bunun zıddına, zengin tek bir türe, durmadan değişen klavyeli çalgı sonatına iyice yoğunlaştırmış ve yalnızca tek bir yapıt cildi yayımlamıştır.

Çok az sayıda eseri yaşadığı dönemde basılma şansı bulmuştur. Sonraki 250 yıllık dönemde dağınık şekilde yayınlanmışlardır. Buna karşın özellikle Chopin, Brahms, Bartok, Horowitz gibi Romantik Dönem bestecilerini sonatları ile etkilemiştir.

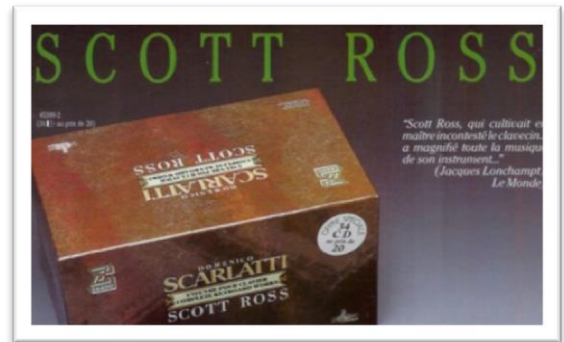
Scarlatti'nin oda sonatları, kontrapantik zenginlikleri yanısıra, ezgilerinin ihmal edilmeyişi, zarafetleri ve sade güzellikleri ile dikkat çeker.

Çoğu ikili formda, tek bölümlük, her biri en az üç dakika olan beş yüz elli beş adet klavsen için sonat bestelemiştir. Bunlar, ileri armonik arayışın kanıtıdır. İki bölümlü formun dışında olan bu eserlerde bitmez tükenmez değişikliği, çok özgün teknik buluşları içinde acıcılıkları ve bütünlükleri, ellerin birbiri üzerinden geniş atlamalarını gerektiren ezgisel bağlantıları, kısa aralıklarla hemen tekrar edilen notalar, dissonan akorlar gitar tekniğini çağırıştırır. Sayıları 600'ün üstünde olan bu tek bölümlü parçalar, genelde sonat olarak adlandırılır. Ancak bu eserleri, C.Ph.E.Bach, HAYdn ve Mozart'ın sonatlarından ayırmak gerekir. Modern piyano tekniği bu sonatlardan geniş ölçüde etkilenmiştir. İçlerinden bazıları hem akortsuz tonların ya da grupların, hem de uzak tuşların alışılmadık kullanımında harmonik canlılık göstermektedir. Besteci, ritim ve müzikal sözdizimi konularında da bir öncüdür.

İspanya'da çabuk unutulmuş Domenico Scarlatti'ye hak ettiği yeri "Essercizi" başlıklı klavsen eserlerinin İngiltere'de Roseingrave tarafından yapılan yeni baskısı kazandırmıştır. 1839'da Czerny, 1906'da Longo, bu ustanın prodüksiyonlarının önemini ortaya çıkarmışlardır.

Klavsen virtüözü Scott Ross 1985 yılında bestecinin doğumunun 300. yıldönümünde 555 sonatı da icra etmiştir. Günümüz müzik okullarındaki eşikleme derslerinde örneklenen ve öğretilen kişi olarak büyük bir üne kavuşmuştur.

Kazım Çapacı